

Megjelenik
minden hó 15-én
három-négy ívnyi
tartalommal.

AKADÉMIAI ÉRTESÍTŐ

Szerkesztő-
s kiadóhivatal a
Magyar Tudom.
Akadémiában.

SZERKESZTI

HEINRICH GUSZTAV.

XVI. KÖTET.

1905. Október 15.

10. FÜZET.

Nyelvészeti tanulmányutam az éjszaki osztjakok földjén.

(Kivonat *Pápay József* május 1. és 22-iki előadásából.)

Mielőtt osztják földi tanulmányutam lefolyását és annak eredményeit a tek. Akadémia elé terjeszteném, a kegyelet is úgy kívánja, hogy megemlékezzem Reguly Antalról, összehasonlító nép- és nyelvtudományunk halhatatlan emlékü úttörőjéről, ki a mult század negyvenes éveiben ifjú hévvel, lelkesedéssel, akadályt nem ismerő kitartással buzgólkodott nyelvünk eredetének felderítésében.

Nemes törekvéseinek áldozata lett. Nagyratörő terveit, melyeket a 21 éves ifjú a meglett tudós határozottságával jelölt ki maga elé, csak részben valósíthatta meg. Hosszas és fáradtságos utazásainak eredményeként gazdag anyagot hozott a Volga mellékén és az Ural vidékén lakó, velünk rokonnyelvű népek területéről, de ifjú élete ketté törött, mielőtt azokat a tudomány közkincsévé tehetné volna.

Halála után Hunfalvy és Budenz értékesítik a becsés hagyatékot. E tekintetben kivált Hunfalvy óriás eredményt ért el a *Vogul föld és nép* című nagyjelentőségű művével, mert ebben a magyar nyelv hovatartozóságát már kétséghibonhatatlanul kimutatja.

A gyűjtemény legértékesebb részével az eszközök elégtelen volta miatt ő sem tudott boldogulni. A vogul szövegek nagy része, továbbá az egész osztják gyűjtemény megfejtetlenül maradt. Végre a vogulok hagyományos költészetét másfél évig tartó vogul földi utazása után teljes egészében föltárja Munkácsi Bernát. Buzgó munkásságának fényes eredménye az Akadémia kiadásában megjelent *Vogul Népköltési Gyűjtemény* négy vaskos kötete. A hasonló tartalmú osztják nyelvi anyag értékesítése megoldandó problémának maradt fenn a legutóbbi időkig.

Munkácsi vogul földi sikerei után már remélhettük, hogy a Reguly-féle osztják gyűjtemény megfejtése is jóformán csak

házánk szellemi munkásainak e fényes testülete, melynek sok időn át Te egyik disze voltál.

És most zokogó családdal együtt elkisérünk új lakásod küszöbéig. Tied a pihenés, miénk, ki tudná megmondani meddig, a küzdés és a fájdalom! Isten veled! Emléked örökké áldott lesz közöttünk!

IV.

Goldziher Ignác rt. gyászbeszéde Szilasi Móricz lt. ravatalánál (1905 május 17.): Alig hogy beköszöntöttél hozzánk, alig hogy helyedet elfoglaltad sorainkban, már is ravatalodat kell körülállnunk e gyászos órában, hogy elsirassunk, elbúcsúztassunk a M. T. Akadémia nevében.

Mily tragikus mohósággal, mily kinézetlen sietséggel kényszerített a kegyetlen sors odahagyni munkakörödet, melynek nemes feladatait annyi szeretettel, buzgósággal és hivatástudással karoltad föl a kathedrán és az irodalomban! S mily megható módon búcsúztál tőlünk! Hiszen, már a halál szárnyesattogását hallottuk szerényes dolgozószobád táján, midőn annak indultál, hogy tanítói munkádat egy mindenkoron becsületedre való alkotással egészítsed ki, melylyel többekkel együtt — mint utolsó írásodban, hattýrúdalodban monád — magasan óhajtottad lobogtatni zászlaját nagy mesterednek, Budenz Józsefnek, kinek leghivebb, legkegyetesebb tanítványai közé tartoztál.

Komoly lelkiismeretességgel párosuló széles belátás jellemezi tudós tollad minden termékét. A nagy mesterektől lerakott alapot fejleszteni óhajtottad azon nagy tudás révén, melylyel a magyar és altáji nyelvészetén túl a classica-philologia terén rendelkeztl és azon eredmények felölelésével, melyeket az európai nyelvtudományi iskolák haladó módszerei tártak eléd.

A sors kegyetlensége nem szenvedte, hogy csak felét is valóvá váltsd annak, a mivel tudományodon lendíteni akartál és a mire nagy képességed hivatottá tett. Az utolsó pillanatig dolgoztál. Munkád félbeszakadt. Le kellett tenned a tollat. Hazánk nyelvtudománya, az iskola és az irodalom gyászolják időelőtti halálodat. Férfikorod derekán, java munkádnak közepette idejöttél temetkezni legjobb barátod mellé, ki társad volt ifjúkori küzdelmeidben s törekvésedben, részese férfikorod tudományos cselekvésének és kinek élete munkáját oly meghatóan méltattad, midőn legelőször léptél Akadémiánk szószerékére.

Akadémiai társaid mindenkoron kegyelettel fogják őrizni neved és tiszta jellemed emlékét. Hæve anima pia!

V.

Rados Gusztáv lt. gyászbeszéde Kruspér István tt. ravatalánál (1905. július 4.): Tisztelt Gyászoló Közönség! Mélyen elszomorodva és fájdalmasan megilletődve jöttünk el Kruspér István szeretve tisztelt barátunk és kartársunk ravatalához, hogy búcsúszózatot intéz-